Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 8 grudnia 2016 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Usługi świadczone przez pełnomocników sądowych — Stawka — Sądy — Brak możliwości odstępstwa od określonej stawki

W sprawach połączonych C-532/15 i C-538/15

mających za przedmiot wnioski o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożone przez Audiencia Provincial de Zaragoza (sąd okręgowy w Saragossie, Hiszpania) i przez Juzgado de Primera Instancia de Olot (sąd pierwszej instancji w Olot, Hiszpania) postanowieniami z dni 22 września i 18 września 2015 r., które wpłynęły do Trybunału odpowiednio w dniach 9 października i 15 października 2015 r., w postępowaniach:

Eurosaneamientos SL,

Entidad Urbanística Conservación Parque Tecnológico de Reciclado López Soriano,

UTE PTR Acciona Infraestructuras SA

przeciwko

ArcelorMittal Zaragoza SA,

przy udziale:

Consejo General de Procuradores de España (C-532/15),

oraz

Francesc de Bolós Pi

przeciwko

Urbaser SA (C-538/15),

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: R. Silva de Lapuerta, prezes izby, E. Regan, J.C. Bonichot, A. Arabadjiev i S. Rodin (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: M. Wathelet,

sekretarz: X. Lopez Bancalari, administrator,

* Język postępowania: hiszpański.

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 15 września 2016 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Eurosaneamientos SL przez J. Garcíę-Gallarda Gila-Fourniera, A. Guerrera Righetta i A. Radę Pumariña, abogados, oraz przez J. Isserna Longaresa, procurador,

— w imieniu F. de Bolósa Pi przez J. Garcíę-Gallarda Gila-Fourniera, A. Guerrera Righetta i A. Figuerasa Sabatera, abogados, oraz przez F. de Bolósa Pi, procurador,

— w imieniu Urbaser SA przez J. Badíę Armengola i L. Ruz Gutiérrez, abogados, oraz przez J. Ponsa Araua, procurador,

— w imieniu Consejo General de Procuradores de España przez A. Guerrera Righetta i J. Garcíę-Gallarda Gila-Fourniera, abogados, oraz przez J. Estéveza Fernándeza-Novoę, procurador,

— w imieniu rządu hiszpańskiego przez S. Centeno Huertę oraz M. Garcíę-Valdecasas Dorrego, działające w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu niderlandzkiego przez M. Bulterman, M. de Ree oraz C. Schillemans, działające w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu austriackiego przez C. Pesendorfer, działającą w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez H. Tserepę-Lacombe, C. Urracę Caviedesa oraz J. Riusa, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczą wykładni art. 4 ust. 3 TUE, art. 56 TFUE i 101 TFUE, art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą „) oraz art. 4 i 15 dyrektywy 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotyczącej usług na rynku wewnętrznym (Dz.U. 2006, L 376, s. 36).

2 Wnioski te zostały złożone w ramach dwóch sporów: po pierwsze, pomiędzy Eurosaneamientos SL, Entidad Urbanística Conservación Parque Tecnológico de reciclado López Soriano i UTE PTR Acciona Infraestructuras SA a ArcelorMittal Zaragoza SA, i po drugie, pomiędzy Franceskiem de Bolósem Pi a Urbaser SA w przedmiocie wynagrodzeń pełnomocników sądowych (procuradores).

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Artykuł 4 pkt 8 dyrektywy 2006/123 brzmi następująco:

„Na użytek niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

[…]

8) »nadrzędny interes publiczny« oznacza względy określone jako takie w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości i obejmuje: porządek publiczny, bezpieczeństwo publiczne, ochronę publiczną, zdrowie publiczne, utrzymanie równowagi finansowej systemu zabezpieczenia społecznego, ochronę konsumentów, usługobiorców i pracowników, uczciwość w transakcjach handlowych, zwalczanie nadużyć, ochronę środowiska naturalnego i środowiska miejskiego, zdrowie zwierząt, własność intelektualną, ochronę narodowego dziedzictwa historycznego i artystycznego, cele polityki społecznej i kulturalnej;

[…]”.

4 Artykuł 15 ust. 2 lit. g) i art. 15 ust. 3 wspomnianej dyrektywy stanowią:

„2. Państwa członkowskie sprawdzają, czy w ramach ich systemu prawnego podejmowanie lub prowadzenie działalności usługowej jest uzależnione od spełnienia któregokolwiek z następujących niedyskryminacyjnych wymogów:

[…]

g) określone minimalne lub maksymalne taryfy, do których usługodawca musi się stosować;

[…]

3. Państwa członkowskie sprawdzają, czy wymogi określone w ust. 2 spełniają następujące warunki:

a) niedyskryminacja: wymogi nie mogą prowadzić do bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową lub, w przypadku spółek, ze względu na miejsce statutowej siedziby;

b) konieczność: wymogi muszą być uzasadnione nadrzędnym interesem publicznym;

c) proporcjonalność: wymogi muszą być odpowiednie dla zapewnienia osiągnięcia wyznaczonego celu i nie mogą wykraczać poza to, co niezbędne do osiągnięcia tego celu; nie może istnieć możliwość zastąpienia tych wymogów innymi, mniej restrykcyjnymi środkami, za pomocą których można osiągnąć ten sam skutek.

[…]”.

Prawo hiszpańskie

5 Funkcję pełnomocników sądowych reguluje głównie Ley Orgánica 6/1985 del Poder Judicial (ustawa zasadnicza 6/1985 o władzy sądowniczej) z dnia 1 lipca 1985 r. (BOE nr 157 z dnia 2 lipca 1985 r.), a ich czynności w postępowaniach reguluje Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (ustawa 1/2000 – kodeks postępowania cywilnego, zwana dalej „kodeksem postępowania cywilnego”) z dnia 7 stycznia

2000 r. (BOE nr 7 z dnia 8 stycznia 2000 r.). Funkcją pełnomocnika jest zasadniczo reprezentowanie stron w postępowaniu i skuteczna współpraca z sądami w celu ułatwienia właściwego przebiegu postępowania. Zadania te są odmienne od zadań adwokatów i są nie do pogodzenia z tymi zadaniami.

6 Artykuł 242 ust. 4 kodeksu postępowania cywilnego stanowi:

„Opłaty urzędników, pełnomocników sądowych i podmiotów zawodowo prowadzących działalność są regulowane zgodnie ze stawkami, którym oni podlegają”.

7 Real Decreto nr 1373/2003 por el que se aprueba el arancel de derechos de los procuradores de los tribunales (dekret królewski nr 1313/2003 w sprawie zatwierdzenia stawek opłat za czynności pełnomocników sądowych) z dnia 7 listopada 2003 r. (BOE nr 278 z dnia 20 listopada 2003 r.), zmieniony przez Real Decreto nr 1/2006 (dekretem królewskim nr 1/2006) z dnia 13 stycznia 2006 r. (BOE nr 24 z dnia 28 stycznia 2006) (zwany dalej „dekretem królewskim nr 1373/2003”) z góry ustala dla wynagrodzeń pełnomocników sądowych obowiązującą stawkę, która może być negocjowana pomiędzy pełnomocnikiem sądowym a jego klientem, może jednak zostać zwiększona lub obniżona jedynie o 12% i ustala górną granicę dla danej sprawy na podstawie wartości przedmiotu sporu. W następstwie zmian ustawodawczych w 2010 r. ogólna górna granica opłat pobieranych przez pełnomocnika sądowego w tej samej sprawie, za to samo pismo procesowe lub w tym samym postępowaniu wynosi 300 000 EUR.

8 Dyrektywa 2006/123 została transponowana do prawa hiszpańskiego przez Ley 17/2009 sobre el libre acceso a las actividades de servicios y su ejercicio (ustawą 17/2009 o swobodnym podejmowaniu i prowadzeniu działalności usługowej) z dnia 23 listopada 2009 r. (BOE nr 283 z dnia 24 listopada 2009 r.).

Postępowania główne i pytania prejudycjalne

Sprawa C-532/15

9 W następstwie postępowania pomiędzy Eurosaneamientos, Entidad Urbanística Conservación Parque Tecnológico de reciclado López Soriano i UTE PTR Acciona Infraestructuras (zwanymi dalej „Eurosaneamientos i in.”) a ArcelorMittal Zaragoza, dotyczącego odpowiedzialności pozaumownej, ArcelorMittal Zaragoza została obciążona kosztami. Na wniosek Eurosaneamientos i in. sekretarz Audiencia Provincial de Zaragoza (sądu okręgowego w Saragossie, Hiszpania) dokonał kontroli kosztów.

10 ArcelorMittal Zaragoza zakwestionowała tę kontrolę z tego powodu, że opłaty za czynności pełnomocnika sądowego reprezentującego Eurosaneamientos i in. były nienależne, a wynagrodzenie adwokata tych spółek nienależne i nadmierne. Sekretarz Audiencia Provincial de Zaragoza (sądu okręgowego w Saragossie) zmniejszył koszty do kwoty 17 558,70 EUR z uwzględnieniem podatku od wartości dodanej (VAT) z tytułu wynagrodzenia adwokata i do kwoty 2 793,56 EUR z uwzględnieniem podatku od wartości dodanej (VAT) z tytułu opłat za czynności pełnomocników sądowych.

11 Eurosaneamientos i in. wniosły odwołanie od postanowienia sekretarza przed Audiencia Provincial de Zaragoza (sąd okręgowy w Saragossie).

12 W dniu 12 lutego 2015 r. wspomniany sąd wydał w postępowaniu w sprawie ustalenia kosztów trzy postanowienia oddalające odwołania Eurosaneamientos i in. w zakresie, w jakim dotyczyły one wynagrodzenia adwokatów, i wezwał strony do wypowiedzenia się w przedmiocie wszczęcia

postępowania przewidzianego w art. 267 TFUE w odniesieniu do kosztów dotyczących usług pełnomocników sądowych, konkretnie w odniesieniu do stawki określającej kwotę omawianych kosztów.

13 Audiencia Provincial de Zaragoza (sąd okręgowy w Saragossie) wyraża wątpliwości co do zgodności systemu wynagradzania pełnomocników sądowych w Hiszpanii z prawem Unii. Dokładniej sąd ten zauważa, że wyroki Trybunału: z dnia 19 lutego 2002 r., Arduino (C-35/99, EU:C:2002:97), a także z dnia 5 grudnia 2006 r., Cipolla i in. (C-94/04 i C-202/04, EU:C:2006:758), zdają się wskazywać, że przesłankami, od których uzależnione jest stwierdzenie nieistnienia zachowania sprzecznego z regułami konkurencji, są, po pierwsze, okoliczność, że państwo nie zrezygnowało z wykonywania swoich uprawnień do podejmowania ostatecznych decyzji lub do kontroli stosowania rozpatrywanych stawek opłat, a po drugie, okoliczność, iż sądy w pewnych wyjątkowych okolicznościach mogą odstąpić od zastosowania minimalnych i maksymalnych ustalonych granic.

14 W tym względzie wspomniany sąd uważa, że kontrola sądowa ogranicza się do sprawdzenia ścisłego stosowania stawek ustalonych dekretem królewskim nr 1373/2003, bez możliwości odejścia, w przypadku zaistnienia nadzwyczajnych okoliczności i w drodze właściwie uzasadnionej decyzji, od granic ustalonych zgodnie z tą stawką opłat i bez możliwości skontrolowania, czy żądana kwota jest proporcjonalna do świadczonej usługi. Zauważa on także, iż z orzecznictwa Tribunal Constitucional (trybunału konstytucyjnego, Hiszpania) wynika, że dostosowanie opłat za czynności pełnomocników sądowych przez sądy krajowe stanowi wykładnię prawa krajowego contra legem.

15 Ponadto Audiencia Provincial de Zaragoza (sąd okręgowy w Saragossie) zmierza do ustalenia, czy sądy krajowe są upoważnione do kontroli, w wypadku gdy uregulowanie państwowe ustala stawki usług i obejmuje dorozumiane oświadczenie w przedmiocie istnienia nadrzędnego interesu publicznego, czy takie ograniczenie swobody świadczenia usług jest uzasadnione interesem publicznym, a jednocześnie uznaje on, że zadaniem Trybunału jest dokonanie wykładni pojęć „nadrzędnego interesu publicznego", „konieczności" i „proporcjonalności" wymienionych w dyrektywie 2006/123. Na wypadek braku takiego uzasadnienia sąd ten chce ustalić również, czy sądy krajowe mogą odstąpić od stosowania tej stawki lub dostosować kwoty w niej wymienione, mimo że z orzecznictwa Tribunal Constitucional (trybunału konstytucyjnego) wynika, że wydane przez sądy krajowe orzeczenie o takiej treści stanowi wykładnię prawa krajowego contra legem.

16 Sąd odsyłający uważa wreszcie, że obowiązkowe ustalanie ceny niektórych usług, niezależnie od rzeczywiście wykonanej pracy i ewentualnych szczególnych okoliczności sprawy, innych niż wartość przedmiotu sporu, może stanowić naruszenie prawa do rzetelnego procesu w rozumieniu art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC") i art. 47 karty w zakresie, w jakim za pośrednictwem kosztów postępowania na stronę sporu mogą być nałożone z góry ustalone koszty, bez możliwości upewnienia się o ich proporcjonalnym charakterze lub zasadności, który to czynnik może stanowić rzeczywiste utrudnienie we wniesieniu skargi, której rozstrzygnięcie jest niepewne lub budzi wątpliwości.

17 W tych okolicznościach Audiencia Provincial de Zaragoza (sąd okręgowy w Saragossie) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy istnienie wprowadzonego przez państwo uregulowania prawnego przewidującego wymóg kontroli ze strony państwa przy ustalaniu opłat pełnomocników sądowych przez wskazanie w drodze przepisów określających dokładnej, wiążącej kwoty tych opłat i powierzenie sądom, w szczególności w przypadku obciążenia kosztami postępowania, następczej kontroli w każdym konkretnym przypadku określania tych opłat, mimo iż ogranicza się ona do sprawdzenia ścisłego stosowania stawek, bez możliwości odejścia od granic wskazanych przepisami stawek w przypadku zaistnienia nadzwyczajnych okoliczności w drodze decyzji zawierającej uzasadnienie, jest zgodne z art. 4 ust. 3 TUE i art. 101 TFUE?

2) Czy dokonane przez Trybunał określenie pojęć »nadrzędnego interesu publicznego«, »proporcjonalności« i »konieczności« wpisanych w art. 4 i 15 dyrektywy dotyczącej swobody świadczenia usług na rynku wewnętrznym pozwala sądom krajowym w sytuacjach, w których ustalenie ceny usług jest przewidziane w ustawodawstwie państwa i istnieje dorozumiane oświadczenie ze względu na brak uregulowania w przepisach transponujących w przedmiocie istnienia nadrzędnego interesu publicznego, mimo iż zbadanie go w świetle orzecznictwa wspólnotowego w żaden sposób nie pozwala na jego potwierdzenie, na uznanie, że w konkretnym przypadku ma miejsce ograniczenie nieuzasadnione interesem publicznym, i w związku z tym na niestosowanie uregulowania prawnego regulującego wynagrodzenie pełnomocników sądowych lub zmianę tego uregulowania?

3) Czy ustanowienie takiej normy prawnej może być sprzeczne z prawem do rzetelnego procesu sądowego w rozumieniu orzecznictwa Trybunału?”.

Sprawa C-538/15

18 Francesc de Bolós Pi, hiszpański pełnomocnik sądowy, wytoczył przeciwko Urbaserowi powództwo o zapłatę kwoty 66 912,73 EUR, wraz z ustawowymi odsetkami i kosztami, z tytułu wynagrodzenia za czynności pełnomocnika należnego powodowi w wyniku jego udziału w postępowaniach w sprawach skarg sądowych, które wszczął.

19 Urbaser twierdzi, że wynagrodzenie, którego dochodzi F. de Bolós Pi jest nadmierne, ponieważ jest ono nieproporcjonalne w stosunku do nakładu pracy, jakiego wymagały od powoda wspomniane postępowania, ponieważ w jednym z tych postępowań ograniczył się on do złożenia dziewięciu pism, a w drugim trzech. Urbaser uważa ponadto, że sądy powinny móc ustalić wynagrodzenie pełnomocników sądowych proporcjonalnie do wykonanej pracy, podczas gdy ustalenie wynagrodzenia wyłącznie na podstawie kwoty przewidzianej zgodnie z dekretem królewskim nr 1373/2003 narusza swobodę konkurencji, a także art. 4 ust 3. TUE oraz dyrektywę 2006/123, co uzasadnia zwrócenie się do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

20 Urbaser powołuje się także na istnienie pomiędzy stronami niepisemnego porozumienia, zgodnie z którym wynagrodzenie pełnomocnika sądowego zostało ograniczone do 2 000 EUR. Niemniej, jak podnosi Urbaser, F. de Bolós Pi postanowił naruszyć to postanowienie, co potwierdził przed sądem adwokat zajmujący się sprawami, z których wynika obecnie dochodzone wynagrodzenie.

21 Postanowieniem z dnia 23 lipca 2015 r. Juzgado de Primera Instancia de Olot (sąd pierwszej instancji w Olot, Hiszpania) wezwał strony do przedstawienia stanowiska odnośnie do stosowności wystąpienia do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

22 Podobnie jak Audiencia Provincial de Zaragoza (sąd okręgowy w Saragossie) Juzgado de Primera Instancia de Olot (sąd pierwszej instancji w Olot) podnosi, po pierwsze, kwestię zgodności dekretu królewskiego nr 1373/2003 z art. 101 TFUE w związku z art. 4 ust. 3 TUE w świetle orzecznictwa Trybunału. W szczególności sąd ten zauważa, że art. 245 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego nie pozwala sądom krajowym na odstąpienie od granic ustalonych zgodnie ze stawką ustanowioną w tym dekrecie. Po drugie, sąd ten wyraża wątpliwości co do zgodności wspomnianego dekretu królewskiego z dyrektywą 2006/123, która stanowi, że minimalne stawki opłat za usługi mogą zostać wprowadzone tylko w przypadku konieczności i że powinny być uzasadnione nadrzędnym interesem publicznym i proporcjonalne. Po trzecie, wspomniany sąd uważa, że brak możliwości zakwestionowania ustalonych zgodnie z tą stawką kwot z uwagi na fakt, że są one nieproporcjonalne, nadmierne lub nieodpowiadające wykonanej pracy, może się okazać niezgodny z EKPC, a mianowicie z prawem do rzetelnego procesu.

23 W tych okolicznościach Juzgado de Primera Instancia Olot (sąd pierwszej instancji w Olot) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy jest zgodne z art. 101 TFUE w związku z art. 10 TFUE i art. 4 ust. 3 TUE ustanawiające stawki pełnomocników sądowych (procuradores) uregulowanie, takie jak Real Decreto 1373/2003, ustalające minimalną stawkę lub taryfę ich wynagrodzenia, które może zostać zmniejszone lub podwyższone jedynie w granicach 12%, jeżeli ani organy państwa członkowskiego, ani jego sądy nie mogą odstąpić od tych minimalnych stawek nawet w przypadku zaistnienia nadzwyczajnych okoliczności?

2) Czy można w celu odejścia od stosowania minimalnego wynagrodzenia przy stosowaniu wspomnianych stawek przewidzianych w prawie uznać za nadzwyczajne okoliczności występowanie istotnej dysproporcji między rzeczywistym nakładem pracy a wysokością wynagrodzenia wynikającą z zastosowania tej stawki?

3) Czy dekret królewski 1373/2003 jest zgodny z art. 56 TFUE?

4) Czy wspomniany dekret królewski spełnia przesłanki konieczności i proporcjonalności z art. 15 ust. 3 dyrektywy 2006/123?

5) Czy art. 6 EPKC obejmuje prawo do skutecznej obrony przed ustaleniem wynagrodzenia pełnomocnika sądowego, które okaże się nieproporcjonalnie wysokie i które nie odpowiada rzeczywistemu nakładowi pracy?”.

24 Postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 5 listopada 2015 r. sprawy C-532/15 i C-538/15 zostały połączone do celów pisemnego i ustnego etapu postępowania oraz wydania wyroku.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie dopuszczalności

25 Consejo General de Procuradores de España (hiszpańska rada generalna pełnomocników sądowych) podnosi zarzut niedopuszczalności dwóch odesłań prejudycjalnych, a rząd hiszpański oraz F. de Bolós Pi podnoszą zarzut niedopuszczalności odesłania prejudycjalnego w sprawie C-538/15 ze względu na to, że w istocie w świetle prawa krajowego wykładnia prawa Unii nie jest konieczna do rozstrzygnięcia sporów w postępowaniu głównym. Jeżeli chodzi o sprawę C-532/15, jedynie do sądów krajowych należy orzekanie w przedmiocie stosowania zasady proporcjonalności. W odniesieniu do sprawy C-538/15 przepisy dekretu królewskiego nr 1373/2003, do których odnosi się sąd odsyłający, nie znajdują zastosowania do sporu w postępowaniu głównym, ponieważ spór ten podlega wyłącznie porozumieniu zawartemu pomiędzy pełnomocnikiem sądowym a jego klientem.

26 Należy zauważyć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem procedura przewidziana w art. 267 TFUE jest instrumentem współpracy między Trybunałem i sądami krajowymi, dzięki któremu Trybunał dostarcza sądom krajowym elementów wykładni prawa Unii, które są im niezbędne dla rozstrzygnięcia przedstawionych przed nimi sporów (zob. wyrok z dnia 6 września 2016 r., Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, pkt 18 i przytoczone tam orzecznictwo).

27 W ramach tej współpracy jedynie do sądu krajowego, który rozstrzyga spór i musi przyjąć odpowiedzialność za mające zapaść orzeczenie sądowe, należy ocena – w świetle szczególnych okoliczności sprawy – zarówno konieczności uzyskania orzeczenia w trybie prejudycjalnym dla wydania wyroku, jak i znaczenia przedstawionych Trybunałowi pytań. W konsekwencji jeśli przedstawione

pytania dotyczą wykładni prawa Unii, Trybunał jest co do zasady zobowiązany wydać orzeczenie (zob. wyrok z dnia 6 września 2016 r., Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, pkt 19 i przytoczone tam orzecznictwo).

28 Wynika z tego, że pytania dotyczące wykładni prawa Unii przedstawione przez sąd krajowy w ramach stanu faktycznego i prawnego, za którego ustalenie jest on odpowiedzialny i którego prawidłowość nie podlega ocenie przez Trybunał, korzystają z domniemania posiadania znaczenia dla sprawy. Odrzucenie przez Trybunał wniosku sądu krajowego jest możliwe tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia prawa Unii, o którą wnioskowano, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje elementami stanu faktycznego lub prawnego, które są konieczne do udzielenia użytecznej odpowiedzi na przedstawione mu pytania (zob. w szczególności wyrok z dnia 6 września 2016 r., Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo).

29 Tymczasem w tym względzie z akt sprawy przedstawionych Trybunałowi nie wynika w oczywisty sposób, by wykładnia prawa Unii, o którą zwrócił się sąd odsyłający, nie miała żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem sporu w postępowaniach głównych.

Co do istoty

Uwagi wstępne

30 Na wstępie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE procedury współpracy między sądami krajowymi a Trybunałem do tego ostatniego należy udzielenie sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi, która umożliwi mu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu. Mając to na uwadze, Trybunał musi w razie potrzeby przeformułować przedłożone mu pytania (zob. podobnie wyrok z dnia 28 kwietnia 2016 r., Oniors Bio, C-233/15, EU:C:2016:305, pkt 30 i przytoczone tam orzecznictwo).

31 W kontekście niniejszych wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym należy skorzystać z tego uprawnienia.

W przedmiocie pytania pierwszego w sprawie C-532/15 oraz pytań pierwszego i drugiego w sprawie C-538/15

32 Poprzez pytanie pierwsze w sprawie C-532/15 i pytania pierwsze i drugie w sprawie C-538/15 sądy odsyłające zmierzają w istocie do ustalenia, czy art. 101 TFUE w związku z art. 4 ust. 3 TUE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, takiemu jak uregulowanie rozpatrywane w postępowaniu głównym, poddającemu wynagrodzenie pełnomocników sądowych stawce opłat, która może zostać zmniejszona lub podwyższona jedynie w granicach 12%, a sądy krajowe ograniczają się do sprawdzenia jej ścisłego stosowania, bez możliwości odejścia od granic ustalonych zgodnie z tą stawką opłat w przypadku zaistnienia nadzwyczajnych okoliczności.

33 Na wstępie, wbrew twierdzeniom Eurosaneamientos i in., Consejo General de Procuradores de España (hiszpańskiej rady generalnej pełnomocników sądowych) i rządu austriackiego, należy zauważyć, że ponieważ wynagrodzenia ustalone dekretem królewskim nr 1373/2003 mają zastosowanie na całym terytorium danego państwa członkowskiego, mogą wpływać na handel między państwami członkowskimi w rozumieniu art. 101 ust. 1 TFUE i art. 102 TFUE (zob. podobnie postanowienie z dnia 5 maja 2008 r., Hospital Consulting i in., C-386/07, niepublikowane, EU:C:2008:256, pkt 18 i przytoczone tam orzecznictwo).

34 Choć prawdą jest, że art. 101 TFUE i 102 TFUE dotyczą wyłącznie zachowania przedsiębiorstw i nie dotyczą przepisów ustawowych lub wykonawczych pochodzących od państw członkowskich, to jednak należy wskazać, że art. 101 TFUE i 102 TFUE w związku z art. 4 ust. 3 TUE, który wprowadza obowiązek współpracy, nakładają na państwa członkowskie obowiązek nieprzyjmowania oraz nieutrzymywania w mocy przepisów, również o charakterze ustawowym i wykonawczym, które mogłyby naruszać skuteczność reguł konkurencji stosujących się do przedsiębiorstw (zob. podobnie postanowienie z dnia 5 maja 2008 r., Hospital Consulting i in., C-386/07, niepublikowane, EU:C:2008:256, pkt 19 i przytoczone tam orzecznictwo).

35 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem naruszenie art. 4 ust. 3 TUE i art. 101 TFUE ma miejsce wówczas, gdy państwo członkowskie albo narzuca lub popiera zawieranie porozumień sprzecznych z art. 101 TFUE lub wzmacnia skutki tych porozumień, albo pozbawia swoje własne regulacje charakteru państwowego, przenosząc odpowiedzialność za podejmowanie decyzji ingerujących w sferę ekonomiczną na podmioty prywatne (wyrok z dnia 5 grudnia 2006 r., Cipolla i in., C-94/04 i C-202/04, EU:C:2006:758, pkt 47 i przytoczone tam orzecznictwo).

36 W celu sprawdzenia, czy Królestwo Hiszpanii pozbawiło sporne uregulowanie charakteru państwowego, należy zbadać z jednej strony, czy delegowało opracowanie stawki opłat za czynności pełnomocników sądowych na podmioty prywatne, w niniejszym wypadku na stowarzyszenia zawodowe pełnomocników sądowych (zob. podobnie wyroki: z dnia 19 lutego 2002 r., Arduino, C-35/99, EU:C:2002:97, pkt 36; z dnia 5 grudnia 2006 r., Cipolla i in., C-94/04 i C-202/04, EU:C:2006:758, pkt 48; a także postanowienie z dnia 5 maja 2008 r., Hospital Consulting i in., C-386/07, niepublikowane, EU:C:2008:256, pkt 21), a z drugiej strony – czy określenie wynagrodzenia pełnomocników sądowych pozostaje pod kontrolą państwową (zob. podobnie wyroki: z dnia 19 lutego 2002 r., Arduino, C-35/99, EU:C:2002:97, pkt 42; z dnia 5 grudnia 2006 r., Cipolla i in., C-94/04 i C-202/04, EU:C:2006:758, pkt 51; a także postanowienie z dnia 5 maja 2008 r., Hospital Consulting i in., C-386/07, niepublikowane, EU:C:2008:256, pkt 24).

37 W tym względzie z odesłania prejudycjalnego w sprawie C-532/15 wynika, że dekret królewski nr 1373/2003 stanowi uregulowanie prawne ogłoszone przez państwo. Ponadto w swych uwagach na piśmie rząd hiszpański podkreśla, że dekret ten nie został opracowany przez stowarzyszenia zawodowe pełnomocników sądowych, ale że chodzi o krajową normę zatwierdzoną przez hiszpańską radę ministrów zgodnie ze zwykłą procedurą opracowania dekretów.

38 Co więcej, jeżeli chodzi o postępowanie w zakresie określania wynagrodzenia pełnomocników sądowych, z odesłań prejudycjalnych wynika, że postępowanie to należy do właściwości sądów krajowych. W tym względzie sądy odsyłające zauważają, że sąd krajowy przy określaniu wynagrodzeń jest związany kwotami ustalonymi zgodnie ze stawką ustanowioną w dekrecie królewskim nr 1373/2003 i że nie jest on upoważniony ani do odstąpienia od tej stawki opłat w wyjątkowych wypadkach, ani do zbadania, czy kwoty wynagrodzeń są proporcjonalne do świadczonej usługi.

39 Także z odesłań prejudycjalnych wynika, że dekret królewski nr 1373/2003 przewiduje z jednej strony możliwość odstąpienia przez pełnomocnika sądowego i jego klienta od przewidzianych w tym dekrecie królewskim kwot wynagrodzeń w granicach 12% w górę lub w dół, a z drugiej strony ogólną górną granicę wynagrodzeń pobieranych przez pełnomocnika sądowego w tej samej sprawie. Z przedstawionych przez rząd hiszpański uwag na piśmie wynika, że wspomniany dekret królewski przewiduje także, w drodze wyjątku i na podstawie zezwolenia wydanego przez sąd, możliwość odstąpienia od przewidzianych w tym dekrecie minimalnych kwot oraz prawo klientów w ramach procedury kontroli kosztów do zakwestionowania kosztów dodatkowych, fakultatywnych, zbędnych lub nieprzewidzianych w ustawie oraz wynagrodzeń należnych w ramach sporu.

40 W takich okolicznościach nie można z tego tylko względu, że sądy krajowe w trakcie postępowania w sprawie określania wynagrodzeń pełnomocników sądowych są zobowiązane do przestrzegania uregulowania krajowego, opracowanego i ogłoszonego przez to państwo członkowskie zgodnie ze

zwykłą procedurą regulacyjną, zarzucać Królestwu Hiszpanii, iż delegowało uprawnienia do opracowania tego uregulowania lub do jego wprowadzenia w życie na stowarzyszenia zawodowe pełnomocników sądowych.

41 Ze względów przedstawionych w pkt 37–39 niniejszego wyroku nie można również zarzucić wspomnianemu państwu członkowskiemu narzucania lub sprzyjania zawieraniu przez stowarzyszenia zawodowe pełnomocników sądowych porozumień sprzecznych z art. 101 TFUE lub wzmacniania skutków takich porozumień czy też narzucania lub sprzyjania nadużywaniu sprzecznej z art. 102 TFUE pozycji dominującej lub wzmacniania skutków takich nadużyć (zob. podobnie postanowienie z dnia 5 maja 2008 r., Hospital Consulting i in., C-386/07, niepublikowane EU:C:2008:256, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).

42 Z całości powyższych uwag wynika, że na pytanie pierwsze w sprawie C-532/15 i na pytania pierwsze i drugie w sprawie C-538/15 należy odpowiedzieć, iż art. 101 TFUE w związku z art. 4 ust. 3 TUE, powinien być interpretowany w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, takiemu jak uregulowanie będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, ustalającemu dla wynagrodzeń pełnomocników sądowych stawkę opłat, która może zostać zmniejszona lub podwyższona jedynie w granicach 12%, podczas gdy sądy krajowe ograniczają się do sprawdzenia jej ścisłego stosowania, bez możliwości odstąpienia od granic ustalonych zgodnie z tą stawką opłat w przypadku zaistnienia nadzwyczajnych okoliczności.

W przedmiocie pytania drugiego w sprawie C-532/15 oraz pytań trzeciego i czwartego w sprawie C-538/15

43 Poprzez pytanie drugie w sprawie C-532/15 oraz pytania trzecie i czwarte w sprawie C-538/15 sądy odsyłające zmierzają w istocie do ustalenia, czy art. 56 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu takiemu jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym w zakresie, w jakim sądy krajowe uważają, że nie może ono być uzasadnione nadrzędnym interesem publicznym w rozumieniu art. 4 pkt 8 dyrektywy 2006/123 i że nie spełnia ono przesłanek proporcjonalności i konieczności w rozumieniu art. 15 ust. 2 lit. g) i art. 15 ust. 3) tej dyrektywy.

44 Należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału odmowa udzielenia odpowiedzi na pytanie prejudycjalne zadane przez sąd krajowy jest możliwa w szczególności jedynie wtedy, gdy poddany wykładni Trybunału przepis prawa Unii w sposób oczywisty nie może mieć zastosowania (zob. postanowienie z dnia 12 maja 2016 r., Security Service i in., od C-692/15 do C-694/15, EU:C:2016:344, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo).

45 W tym względzie, w zakresie, w jakim wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczą zgodności uregulowania będącego przedmiotem postępowania głównego z postanowieniami traktatu FUE w dziedzinie swobody świadczenia usług, należy stwierdzić, że nie mają one zastosowania do sytuacji, w której wszystkie elementy ograniczają się do obrębu jednego państwa członkowskiego (zob. podobnie postanowienie z dnia 12 maja 2016 r., Security Service i in., od C-692/15 do C-694/15, EU:C:2016:344, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo; wyrok z dnia 15 listopada 2016 r., Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, pkt 47).

46 Trybunał orzekł bowiem, że konkretne okoliczności sprawy pozwalające na ustalenie związku pomiędzy artykułami traktatu FUE w dziedzinie swobody świadczenia usług a przedmiotem lub okolicznościami sporu, którego wszystkie elementy ograniczają się do jednego państwa członkowskiego, muszą wynikać z postanowienia odsyłającego (zob. podobnie wyrok z dnia 15 listopada 2016 r., Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, pkt 54).

47 W konsekwencji w sytuacji, w ramach której wszystkie elementy ograniczają się do jednego państwa członkowskiego, do sądu odsyłającego należy wskazanie Trybunałowi, zgodnie z art. 94 regulaminu postępowania przed Trybunałem, związku, jaki zawisły przed nim spór – mimo jego czysto wewnętrznego charakteru – wykazuje z postanowieniami prawa Unii gwarantującymi swobody podstawowe, który to związek czyni uzyskanie wykładni żądanej w ramach odesłania prejudycjalnego niezbędną dla rozstrzygnięcia owego sporu (zob. podobnie wyrok z dnia 15 listopada 2016 r., Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, pkt 55).

48 Tymczasem z wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w żaden sposób nie wynika, iż występowały okoliczności związane bądź ze stronami postępowań przed sądami krajowymi, bądź z działalnością prowadzoną przez te strony, które to okoliczności nie ograniczałyby się tylko do obrębu danego państwa członkowskiego. Ponadto sądy odsyłające nie wskazują związku, jaki zawisłe przed nimi spory – mimo ich czysto wewnętrznego charakteru – wykazują z postanowieniami prawa Unii gwarantującymi swobody podstawowe, który to związek czyniłby uzyskanie wykładni żądanej w ramach odesłania prejudycjalnego niezbędną dla rozstrzygnięcia tych sporów.

49 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie zawierają konkretnych informacji pozwalających ustalić, że art. 56 TFUE może znaleźć zastosowanie w okolicznościach sporów rozstrzyganych w postępowaniu głównym.

50 Mając na uwadze powyższe rozważania, należy stwierdzić, że Trybunał jest niewłaściwy do udzielenia odpowiedzi na pytanie drugie w sprawie C-532/15 oraz na pytania trzecie i czwarte w sprawie C-538/15, przedłożone przez, odpowiednio, Audiencia Provincial de Zaragoza (sąd okręgowy w Saragossie) i Juzgado de Primera Instancia de Olot (sąd pierwszej instancji w Olot).

W przedmiocie pytania trzeciego w sprawie C-532/15 i pytania piątego w sprawie C-538/15

51 Poprzez pytanie trzecie w sprawie C-532/15 i pytanie piąte w sprawie C-538/15 sądy odsyłające zmierzają w istocie do ustalenia czy art. 47 karty należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, takiemu jak uregulowanie stanowiące przedmiot postępowania głównego, które nie pozwala klientom na skuteczne kwestionowanie wynagrodzenia pełnomocnika sądowego, jeżeli jest ono nieproporcjonalne i nie odpowiada rzeczywistemu nakładowi pracy.

52 Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że prawa podstawowe chronione w porządku prawnym Unii znajdują zastosowanie we wszystkich sytuacjach podlegających prawu Unii, ale nie poza takimi sytuacjami. Z tego względu Trybunał przypomniał już, że nie jest władny oceniać zgodności z kartą przepisów krajowych, które nie mieszczą się w zakresie zastosowania prawa Unii. Natomiast jeżeli przepisy takie wchodzą w zakres zastosowania tego prawa, Trybunał, rozpatrując pytanie prejudycjalne, powinien udzielić wszelkich wyjaśnień interpretacyjnych koniecznych do oceny przez sąd krajowy zgodności tych przepisów z prawami podstawowymi, których ochronę zapewnia (zob. podobnie wyrok z dnia 26 lutego 2013 r., Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, pkt 19 i przytoczone tam orzecznictwo).

53 W konsekwencji należy ustalić, czy sytuacje prawne leżące u podstaw sporów w postępowaniu głównym należą do zakresu zastosowania prawa Unii.

54 W ramach niniejszych odesłań prejudycjalnych sporne przepisy krajowe, ogólnie ujmując, regulują określone koszty w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości. Nie jest ich celem wprowadzenie w życie przepisów prawa Unii. Ponadto prawo to nie zawiera żadnego uregulowania specyficznego dla tej dziedziny lub mogącego mieć wpływ na omawiane przepisy krajowe (zob. podobnie wyrok z dnia 27 marca 2014 r., Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, pkt 32).

55 Z odesłań prejudycjalnych nie wynika, by przedmiot sporu w postępowaniach głównych wpisywał się w kontekst prawa Unii (zob. analogicznie wyrok z dnia 22 grudnia 2010 r., DEB, C-279/09, EU:C:2010:811, pkt 28, 29; a także podobnie postanowienie z dnia 28 listopada 2013 r., Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio, C-258/13, EU:C:2013:810, pkt 23).

56 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że Trybunał jest niewłaściwy do udzielenia odpowiedzi na pytanie trzecie w sprawie C-532/15 i na pytanie piąte w sprawie C-538/15, przedłożone przez, odpowiednio, Audiencia Provincial de Zaragoza (sąd okręgowy w Saragossie) i Juzgado de Primera Instancia de Olot (sąd pierwszej instancji w Olot).

W przedmiocie kosztów

57 Dla stron w postępowaniach głównych niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądami odsyłającymi, do nich zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniach głównych, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) **Artykuł 101 TFUE w związku z art. 4 ust. 3 TUE należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, takiemu jak uregulowanie będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, ustalającemu dla wynagrodzeń pełnomocników sądowych stawkę opłat, która może zostać zmniejszona lub podwyższona jedynie w granicach 12%, podczas gdy sądy krajowe ograniczają się do sprawdzenia jej ścisłego stosowania, bez możliwości odstąpienia od granic ustalonych zgodnie z tą stawką opłat w przypadku zaistnienia nadzwyczajnych okoliczności.**

2) **Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest niewłaściwy do udzielenia odpowiedzi na pytanie drugie i trzecie w sprawie C-532/15 oraz na pytania od trzeciego do piątego w sprawie C-538/15 przedłożone przez, odpowiednio Audiencia Provincial de Zaragoza (sąd okręgowy w Saragossie, Hiszpania) i Juzgado de Primera Instancia de Olot (sąd pierwszej instancji w Olot, Hiszpania).**

Podpisy